XIII-ik évfolyam. 38-ik szám. Kőszeg, 1893. szeptember 17-én.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnap.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 frt — 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona, negyedévre 1 frt — 2 korona.
Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő:
WITTINGER ANTAL.
Kiadó és laptulajdonos:
FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reclamátiók a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkör 81) intézendők.
Nyilttér sora 20 kr. — Hirdetések nagyság szerint.

KIRÁLYHYMNUS.

Kárpátoktól Adriáig
Buzgó, hő ima
Száll fel Hozzád a magasba
Oh egek ura.
Milliók szive lángra kel,
Minden ajkon ez hangzik fel:
„Áldd meg hazánk jó királyát,
Habsburg hős fiát!“

Fejedelmi erényekkel
Áldott királyunk,
Hűséggel és szeretettel
Néked hódolunk!
Hűség trónod támasza,
Szeretet őrangyala.
Üdv, dicsőség koronádon
S ősi házadon.

Ha zúg vihar, s dúl ellenünk
A fenyitő vész, —
Egyek vagyunk, egyek leszünk,
Néped karja kész!
Győztes kardunk felkötve
Igy esküszünk Istenre:
„Érted élünk, érted halunk,
Felkent királyunk!“

Tartsd meg Isten Habsburg sarját,
Királyok gyöngyét,
Hon, alkotmány védő karját,
Törvény s jog vértjét.
Áldjad, óvjad, vezessed,
Első Ferencz Józsefet!
Éljen hazánk jó királya,
Éljen a haza!

Mészl L.

Üdv a királynak!

Kőszeg város lakossága örömben uszik. Vendégül tisztelheti országunk koronás királyát, a hon édes atyját. „A király Kőszegen van!“ — hangzik fel nálunk és mindenütt széles e hazában. Hazajött és itt szállott meg ez ősi városban, melynek lakossága a törhetetlen hűség és az igaz szeretet érzelmeivel fogadta tűzhelyénél.

1818-ban részesült e város utoljára abban a rendkivüli szerencsében, hogy koronázott királyát falai között láthassa. I. Ferencz király dalmácziai utjából való hazatérése alkalmával, a mondott év julius 2-ik napján szállott meg Kőszegen. A királynak a kőszegi tanács-urak akkor hódolatuk jeléül a város kulcsait nyujtották át; ma az összes lakosság, a haza népe szivét nyujtja oda a királynak, a ki boldoggá tett egy nemzetet, a kinek igazságos uralkodása alatt hazánk alkotmányos fejlödése biztositttatott, az ország szellemi és anyagi előhaladása örvendetesnek mondható. Azért dobban fel a magyar szív mindannyiszor, valahányszor dicsőségesen uralkodó *I. Ferencz József* apostoli királyát szemtől-szemhez láthatja s neki mint ma mi kőszegiek, *Isten hozott*-at mondhatunk.

De az öröm és lelkesedés még sokkal általánosabb és fokozottabb lesz a mai napon, midőn király ő felsége ideiglenes kőszegi székhelyén vendégül fogadja II. Vilmos német császárt, a szász királyt és még több fejedelmi személyt. És ezt azért, mert a **királylyal együtt** örülhetünk fejedelmi vendégeinek ideérkezése fölött. Ez örömnél még csak nagyobb azon kivánságunk, hogy az uralkodók és királyi herczegek lelják is fel nálunk azt, a mit keresnek, várnak óhajtanak és legyenek megelégedve azzal, a mit nyujtani képesek voltunk. Vasvármegye és különösen Kőszeg mindent elkövetett, hogy külsőleg is kifejezze az általános örömt és határtalan lelkesedést, mely most mindnyájunkat eltölt. Jelezze ez az öröklött hűséget és tántorithatlan ragaszkodást, melylyel Kőszeg hódoló tisztelettel szeretett koronás fejedelme iránt viseltetik; fejezze ki, a mit mindnyájunk szive a legőszintébben kiván.

Éljen a király!

Királyfogadás.

A királyvárás utolsó órái.

Tegnap gyönyörü őszi napsugárnál fejezte be Kőszeg lakossága a fogadási előkészületeket. A kapás kunyhója épen ugy mint a gazdag palotája virág- és zászlódiszbe öltözött, nemkülönben az utczák és terek, hol a fasorok között az érkező fejedelmi vendégek házi szinei, az ország, a megye és a város zászlói tarka vegyülékben szelték a levegőt. Már ugy 3 óra tájban az embereken erőt vett bizonyos izgatottság. Munkáról szó sem volt már, csak a házak dekorolása körül találtak szorgoskodó kezek javitani, igazitani valót még az utolsó pillanatban is.

A küldöttségek és mások kisiettek a vasutra, bevárandók a 4 órakor érkező külön vonatot, mely *József* főherczeget és a minisztereket volt hozandó. A legmagyarabb főherczeg *László* fiával szállt ki s utána egy más szakaszból a miniszterek: *Wekerle*, *Fejérváry* és *Hieronymi*. Az ősz *Tisza* Kálmán sem maradt el s neki is jutott az éljenekből. *József* főherczeg kocsira szállva a kovács-utczában berendezett lakásába hajtatott, a miniszterek pedig *Radó* főispán meghivott vendégei.

A király megérkezése és bevonulása.

Az utczák este felé mind élénkebbekké és szebbekké lettek. Nyüzsgött a sok királyváró ember s a mit a silány villanyvilágitás nem nyujtott, azt helyreütötték a a kinggatott nagy számu lampionok, ha nem is világosság, hat legalább szépség tekintetében. A rendfentartó polgárság kordont vont és 7 órakor már mutatkoztak a kócsagtollasok és talárba öltözött főpapok, kik szebbnélszebb fogatokon haladtak a szépen feldiszitett és kivilágitott pályaház felé, hol elhelyezkedtek és várták a királyt hozó vonatot. Ez *Claudy* vezetése alatt pont 8 órakor robogott be, megállva a rögtönzött, de szert szép kivitelü pavillon előtt. Az egybegyült főméltóságok éljenei még nem hangzottak el, mikor ő felsége a király kiséretével már a kocsi lépcsőjén megjelent és kiszállva *Wekerle* miniszterelnök felé tartott és vele kezet szoritott. Ekkor *Schuppler* őrnagy és *Horváth* honvéd-százados jelentéseit vette át, mire előállott *Radó* Kálmán főispán és szépen üdvözölte a királyt, ki gyönyörü kiejtéssel válaszolt, örömét fejezvén ki, hogy Vasvármegyébe és Kőszegre eljöhetett.

Széttekintett azután és körüljártában sokakkal kezet fogva a pavillonon át haladt a készen álló udvari fogathoz, melyre *Puar* szárnysegédével felszállott és harangzúgás, meg a lelkesedő nép éljen-kiáltásai között bevonult szállóhelyére.

HIREK.

— **Főherczegek megérkezése.** Pénteken reggel fél 8 órakor érkezett városunkba *Jenő* főherczeg. Üdvözlésére megjelent a pályaudvaron Kőszeg város képviselő-testülete, melynek nevében *Tipka* Ferencz polgármester intézett városunk jóakarójához néhány üdvözlő szót, mely viszonoztatván, a főherczeg kocsin a honvédlaktanyába hajtatott és onnan gyalog menve megtekintette a királyfogadásra megtett előkészületeket. A déli 11 óra 44 perczkor érkezett vonaton nagyobb kisérettel megjöttek *Albrecht* és *Vilmos* főherczegek, kiket szintén egy városi küldöttség fogadott. A főherczegek megköszönve a szives fogadtatást, azonnal a honvédkaszárnyában berendezett lakosztályukba vonultak.

— **A tisztelgő főpapság.** A király előtt tisztelgő főpapok közül elsőnek érkezett Kőszegre br. *Hornig* Károly veszprémi püspök. Pénteken délután 5 órakor jött vasuton, honnan négyes fogatán hajtatott be iskola-utczai szállására. Vele egy időben jött *Fehér* Ipoly pannonhalmi főapát, kinek a benczés szekházban van szállása. Tegnap reggel *Zalka* János győri püspök szomszédos tartózkodó helyéről, Borsmonostorról bejött, több helyen látogatást tett és ujra visszatért a falusi magánba. Mint legidősebb püspök ma ő vezeti a kath. klérust ő felsége szine elé. Ma korán reggel érkezik ide megyés püspökünk, *Hidassy* Kornél és vendége *Steiner* Fülöp székesfehérvári püspök. A katonai alreáliskola házikápolnájában a 8 órai misét Hidassy szombathelyi püspök mondja.

— **Fejedelmi kiséretek.** A *német császár kisérete* a kőszegi hadgyakorlatokon a következőkből fog állani:

1. *Udvar.* Udvari marschall (ez idő szerint neve ismeretlen.) *Leuthold* dr. tanár, főtörzsorvos. *Swerin* udvari állami titkár, udvari tanácsos. 2. *Főhadiszállás:* *Plessen* vezérőrnagy, a főhadiszállás parancsnoka, *Scholl* alezredes, szárnysegéd, *Seckendorff* báró alezredes, *Jakobi* szárnysegéd. 3. *Katonai kabinet: Hahnke* gyalogsági tábornok főhadsegéd. *Villaume* alezredes csoport főnök. *Mielenz* udvari titkos tanácsos. *Schulz* udvari titkos tanácsos. 4. *Polgári kabinet: Lucanus* dr. titkos kabineti tanácsos és valóságos belső tanácsos. 5. *Külügyi hivatal. Kiederlen-Waechter* titkos követségi tanácsos, külügyi előadó tanácsos. 6 *Vezérkar: Schleifen* gróf lovassági tábornok, főhadsegéd és hadsereg vezérkari főnöke. *Főistállómesteri hivatal. Plusner* főistállómester. VII *Reuss* Henrik herczeg nagykövet, lovassági tábornok és főhadsegéd.

A szász király kisérete *Threitzcke* vezérőrnagy, *Wilsdorf* ezredes, szárnysegéd, *Czigen* őrnagy, szárnysegéd *Jakobi* főtörzsorvos, udvari orvos.

A chonnaugthi herczeg kisérete: *Howard* ezredes (Rigle brigade,) *Burns* captain. (I. Royal Dragon.)

Lipót bajor herczeg kisérete: *Lederer* br. főhadnagy.

Bosztott cs. és kir. tisztek: A német császárhoz: Vindisch-Graetz Lajos hg. lovassági tábornok, a 11. hadtest parancsnoka és vezénylő tábornok (Lembergben,) Steininger br. szárnysegéd és katonai meghatalmazott (Berlinben), Königsbrunn br. ezredes, az 1-ső Vilmos német császár és porosz király nevét viselő 34-ik gyalog ezred parancsnoka.

A szász királyhoz: Hold altábornagy, osztályfőnök a hadügyministeriumban. *Freund* ezredes, Albert szász király nevét viselő 3-ik számu dragonyos ezred parancsnoka.

A connaugthi herczeghez: Orsini gr. és Rosenberg ezredes, a 3-ik hadtest vezérkari főnöke, Andrássy gr. huszárkapitány, a m. kir. 5-ik honvédhuszárezrednél.

Lipót bajor herczeghez: Berzeviczy vezérőrnagy, ő felsége, a király első istállómestere.

— **Külföldi tisztek.** A külföldi udvarokkal a következő tisztek érkeznek városunkba:

Külföldi tisztek (katonai attassek:) Hain kapitány, Amerika. Dieuez ezredes, Hugó százados, Németország. De Bereckheim báró kapitány, Franciaország. Douglas Dawson alezredes Nagybritánia. Pollio ezredes, Olaszország. Maurocordató L. őrnagy, Románia. Woronin alezredes, Oroszország. Espinosa de los Monteros ezredes, Spanyolország. Sabry Brey alezredes, Törökország. Axenstierna gróf svéd kir. lovaskapitány.

— **Hirlaptudósitók.** Budapest székesfőváros, a vidék és Bécs hirlapirói közül számosan keresték fel városunkat az itt végbemenő nagy hadgyakorlatok alkalmából. Már a hét elején tünt fel egyik-másik fővárosi lap szellemi munkása, ki nyomban hozzá fogott az adatgyüjtéshez és iráshoz. Drót és posta vitte azután a kőszegi előkészületekről szóló tudósitásokat a szél minden irányába, a lapok meg hozták és egyre hozzák városunkés a királyfogadásról szóló közleményeket, melyek, hogy oly szépek, hirlapiró-vendégeink jóakaratának és a mieink iparkodásának a kifolyása. Kivánjuk, hogy a sajtó kiváló képviselői kellemes napokat éljenek nálunk, s ha egyszer berukkolnak a szerkesztőségekbe, szép emlékeket és bő tapasztalatokat vigyenek innen a magyar Alpok aljából.

— **Egy kis kalauz.** Az idegen tájékozására közöljük az alábbi kis kalauzt:

A pályaháztól a városba egyenes, tiszta ut vezet a feldiszitett *uj-*, *magyar-* és *császár*-utczán végig a *főpiacz*-ra. Itt van a Strucz-szálló és a Waisbecker-féle fővárosi kényelemmel berendezett vendéglő, továbbá a városköri oldalon három jó kávéház. A háttérben szemlélhető uj katholikus templom szép épülete *Schöne* bécsi épitész terve szerint korai gót stylben épült jó részt közadakozásból, melyet *Győry* egykori kőszegi plébános kezdett és *Major* János jelenlegi plébános, czimzetes prépost vezetett tovább, mig az alap megközelitette a 150 ezer forintot és az épitésbe bele lehetett fogni.

A főpiaczról a fa- és zászló-soron végig északnak tartva a diadalivvel ékesitett *intézet utczá*-hoz érünk, melynek északkeleti bejáratát a Gyöngyös szeli. Két hidon kell itt áthaladni, hogy a katonai alreáliskola gyönyörü parkjáu át a legfelsőbb szállóhelyhez juthassunk. Az épület a város által e czélra adott 20 holdnyi telken emeltetett 1853—56 között. Az első emeleti tágas részeknek bal-oldalán van ő felsége Ferencz József király, jobb oldalán Vilmos német császár lakosztálya.

Az egykoron körfallal szegélyzett belvárosba a *főpiacz*-ról és *város-kör*-ről több sikátoron át lehet jutni. Régi nevezetessége a belvárosnak: az *Eszterházy-féle vár*, a benczések temploma a székházzal és az *árvaház*. A várat a XIII. század közepe táján a Német-Ujváriak épittették. Legrégibb része a vár mögött levő gömbölyü fel torony és az épület középső szárnya, mely még most is a román fogtagozatot mutatja. A mostani négyszögletes tornyok a XVII. századból valók.

A benczések temploma szép gotikus épület a XV. század elejéről. A szentélybeli papi székek és az ivezet igen szép kivitelüek. A csarnoktemplom baloldali falába van beillesztve a Jurisits gyermekeinek vörösmárványból készitett siremléke a következő gotikus felirással:

Ich Adam jurischik Freyherr zu Ginsig in disem grab mit sambt meiner schwester Anna, welchen mir mein Vater Vician Jurischik, Freyherr in Ginsig hr. Ml. Rat Camer, Obrister Feldhauptmann der fünf niderösterreichischen und mindischen land und Landshauptmann in Chrain, gnedig hat lassen hieher mit meine der Gütig Gut genedig und barmherzig sein. An 1538.

Az árvaház két nemesen érző férfiu, Kelcz Imre jezsuitának és Adelffy kerületi táblai elnöknek köszöni alapitását. Az épületnek a város-körre néző főhomlokzata

TÁRCZA.

Királyjárás.

Általában igen, de a részletekből nem sokat tudunk még a nemzet dicső multjából. Különösen az egyes helyek történetére vonatkozó adataink igen gyérek, a min nem lehet csodálkoznunk, ha elgondoljuk, hogy a török-tatár okozta pusztitásoknagyobb részenemmivé tették a levelés ládáinkban őrzött e nemű irott kincseket. Hozzájárult még ehhez, hogy az ősi ivadékot, mely nemzedékről nemzedékre szállitotta át a hagyományokat, idegen országból bejött vendégnép váltotta fel, mely a helyi régibb eseményekről alig tudott meg valamit, s igy nem is tájékoztathatta az elődök viselt dolgai iránt érdeklődő unokákat. Elvétve találunk csak nyomára biztosabb történeti följegyzéseknek, melyek a régmult idők történetére némi világot vetnek, s melyeket a szorgalmas okmánybuvár hoz napfényre. Ezek nyomán irtam le a Kőszegen végbement királyjárást és nyujtom ezt a kis történeti különlegességet azerint, a mint azt a rendelkezésemre álló kútforrásokból sikerült kinyomoznom. Talán érdekli ez az olvasót azon örvendetes alkalommal, a midőn ujra ellátogatott hozzánk egy király, a legalkotmányosabb és népei által legszerettebb fejedelem.

Több század előtti korba vezetem vissza az olvasót s onnan fel napjainkig. A tatárpusztitás nyomai még meglátszottak hazánkban, midőn a második honalapitó, IV. Béla király 1246-ban rossz szomszédja, a babenbergi Frigyes megfenyitésére sereget gyüjt Kőszeg vára alatt, mely Frigyes által levén megszállva, ugylátszik elkerülte a tatárdúlást. Frigyes, ki Béla királyt a vad ellenség elől való menekülése közben nemcsak kincseitől, hanem rövid időre személyes szabadságától is megfosztott, a harczban életével lakolt.

Pár évtizeddel utóbb Kőszeg, nem tudni mi uton, a birhedt Német-Ujvári grófok kezére került. A roppant hatalomra jutott család segitségét Ottokár ellen biztositandó, habsburgi Rudolf és IV. László magyar király mint szövetségesek 1277-ik évi november hó végen vagy deczember elején Kőszegen találkoznak, utoljára a morvamezei ütközet előtt (1878), mely a cseh király végromlását okozta és biztositotta a Habsburgok trónját. A találkozást érinti László királynak egy 1277. évi november 27-én a szomszéd Kethelyen kelt okmánya, mely igy kezdődik:

„*László, Isten kegyelméből Magyarország stb. királya stb. Jelen soraink által adjuk tudtára mindenkinek, hogy a midőn Henrik bán fiainak Kőszeg nevü várába Rudolf római királylyal beszélendők utaztunk*“ stb.

Kőszeg és a többi határszéli várak és birtokok urai, az emlitett Német-Ujváriak azonban sohasem voltak kitartók a király iránt való hűségükben és nem egyszer fogtak fegyvert törvényes urok ellen, Iványt, a család egyik legelvetemedettebb tagját merészsége annyira vitte, hogy III. Endre királyt egyik drávántuli hadjárata alkalmával a hűség álczája alatt fogolylyá tette és csak kezesek, meg egyéb reá nézve kedvező föltételek kicsikarása után bocsátotta ismét szabadon. Ez kimeritette türelmét a királynak, a ki serege élén megjelenik Kőszeg előtt és elszedi a Német-Ujváriak minden határszéli birtokait. Endrének 1296. szeptember hó 18-án Kőszeg mellett kelt a pécsi káptalanhoz, és 20-án a közeli Kethelyen a pecsváradi konventhez intézett egy-egy parancsa.

A Német-Ujváriak visszaszerezvén elvesztett birtokaikat, a bekövetkezett trónváltozás alkalmával hol az egyik, hol a másik trónkövetelő mellé sorakoztak és borzasztó pusztitásokat vittek véghez. Károly Róbert két vezére, Köcski Sándor és Kanizsai Lőrinez szabtak ezeknek határt, megvervén Német-Ujvári Andrást 1327-ben és elvevén a családtól Sárvárt, Német-Ujvárt és két (alsó és felső) Kőszeget örökre. Kőszeg most királyi birtok lesz, hol Nagy-Lajos és Erzsébet királynéasszony többször megfordulnak és sok kiváltságban részesitik a lakosokat. Erzsébet királynéasszonytól még most is őriznek a kőszegi plébánián egy miseruhát, mely kiváló műbecsével bir és csak egyszer egy évben, Erzsébet-napján, jön használatba.

Zsigmond jutván Mária mellé a trónra, az Kőszeget zálogba adja a Garaiaknak. Ő maga neje, Mária királyné nevében 1387. február 21-en Kőszegen kelt levelében Kőszeg polgárai számára mindazon szabadalmakat, melyeket azok Nagy-Lajos királyától nyertek, megerősiti és egyszersmind utasitja Sopronmegye főispánját, valamint a kőszegi várnagyokat, hogy a város polgárait jogaikban ne háborgassák. *Zsigmond* még ez év márczius 1-én is Kőszegen időzött.

Midőn Frigyes császár 1445-ben Kőszeget elfoglalta s a polgárok közül minden elfogadható ok és előleges kihallgatás nélkül 80-at felakasztatott, a vidék több éven át idegen uralom alatt maradt. Csak 1482-ben vivta vissza Mátyás király, ki 1483-iki évi január hó 25-én Kőszegen kelt oklevelével a lakosok szabadalmait megerősitette, s őket a hadviselés alatt szenvedett veszteségeikért 5 évre minden vámfizetés alól fölmentette, elengedvén nekik egyszersmint 5 évre azon 41 fillért, melyet évenkint adóképen a várba tartoztak beszolgáltatni, végre azokat, kik a háboru alatt elpusztult szőleiket ujra beültették és mivelés alá vették, sorsuk enyhitésére a bordézsma alól mentette fel szintén 5 évre. Mátyás királyról azt jegyzi fel egyik iróuk, hogy az Kőszegen 1 frttal fejedelmi lakomát csapott.

Habsburgházbeli királyaink közül csak egyről tudjuk eddig, hogy Kőszegen járt. Ferencz, ki 1818-ban a délvidéken járt, Horvátország felől jövet julius 2-án utba ejtette e várost, hol a levéltári adatok szerint a városi tanács 20 ezernél nagyobb embertömeg jelenlétében egy diadalkapu alatt fogadta a nejével érkező királyt, piros bársonyvánkoson átnyujtván neki a város kulcsait, melyeket a felség kegyteljes szavak kiséretében ismét visszaadott.

A mai napon följegyezhetjük a második habsburginak az idejövetelet. Dicsőségesen uralkodó I. Ferencz József, Magyarország apostoli királya tegnap, 1893. évi szeptember hó 16-án öt napi legfelsőbb tartózkodásra kőszegi hűséges alattvalóinak végtelen örömére városunkba érkezett, hol, mint ezelőtt 600 évvel az akkori szövetséges fejedelmek, ma találkozik szövetséges társával és barátjával, II. Vilmos német császárral.

Akkor a háboru megindítása volt, most a béke biztositása czélja a két uralkodó találkozásának.

Wittinger Antal.

a város körfalára épült, melynek gömbölyü tornya is ott maradt. Az árvaházban nemcsak árvafiukat gondoznak, hanem fizetéses növendékek is találnak felvételt.

Nevezetes, szép pontok a város határában a *kálvária*, melyet a selmeczi után a legszebbnek tartanak az országban; az *ó-Ház* (ó-vár) kúpja az éjszaknyugati begysorban; a *hétforrás* turista-menházakkal az erdő mélyében; a *stájerházak*-nak nevezett erdei tanya, a *Szabóhegy* stb. A kőszeg-rohonczi hegysorban, Kőszegtől 3 órányira emelkedik az *Irottkő*, a Dunántúlnak legmagasabb pontja (883 m.)

Megtekintésre méltó szomszéd-helységek északon a Gyöngyösvölgyben Rőt-Rendek, odább gyönyörü vidéken Léka, az Eszterházyak birtokaival, ez utóbbi régi várral, kastélylyal és szép templommal, mely alatt a Nádasdyak nyugosznak. A várostól északkeletnek fekszik Borsmonostor (helytelenül *Klastrom*-nak nevezve) mely név a török által elpusztult hires cziszterczita-apátságra emlékeztet.

— **Aranymisés.** A mint bennünket Kis-Czellről értesitenek, ott dr. *Hollósy* Jusztinián dömölki apát október hó 8-án áldozó papságának ötven éves jubileumát fogja megülni. Ez alkalomból a jubiláns főpap királyi kitüntetésben fog részesülni és Kis-Czell diszpolgárává lesz megválasztva.

— **A hidegviz gyógyintézet** Szépen haladnak előre a sziget-utczai hidegviz-gyógyintézet épitésével. Dr. *Dreiszker* József tulajdonos gondos felügyelete alatt mind magasabbra nyulnak fel a főépület falai, melyekre maholnap ráhelyezik a tetőt. A más hasonló intézetek alkalmas részei után konbinált beosztást nagyon czélszerünek találják szakértők és laikusok egyaránt.

— **Alapszabály-megerősités.** A kereskedelemügyi miniszter a helybeli ipartestületi betegsegélyző pénztár alapszabályait 1893. évi 62,963/93. sz. alatt az 1891. XIV. t.-czikk alapján a jóváhagyási záradékkal ellátta.

— **Hirdetmény.** Hivatkozással a f. évi szeptember hó 4-én 3366. sz. a. kiadott hirdetményre pótlólag tudomására hozom a t. közönségnek, hogy a fegyvergyakorlatok alkalmával okozott mezei kárnak megbecslése f. évi szeptember hó 23-án történik. Felhivom a nétán majd kárt szenvedő földbirtokosokat, hogy az okozott kárt vagy a polgármesteri hivatalnál, vagy pedig a katonai hatóságnál szeptember hó 22-ig okvetlen bejelentsék, hogy károsult földtulajdonosokat még kellő időben a tárgyalásra meghivhassam. Kőszeg, 1893. évi szeptember hó 10-én. *Tipka Ferencz*, polgármester.

— **Tanitógyülés.** A szombathely-egyházmegyei r. k. tanitó-egyesület e hó 14-én Szombathelyen évi közgyülését tartá. A 9 órai mise után az egyesületi tagok a megyeház nagytermében gyülekeztek, hol *Barabás* György elnök a szokott formálitások között megnyitván a gyülést, elsőben az egyesület működéséről és állapotáról terjedelmes jelentést olvasott fel. Ezt követte a pénztáros jelentése, a birálatok felovasása és több apróbb tárgy.

— **Lovaglás közben megsérült** mult pénteken *Suzsni* cs. és kir. százados, ki a hadgyakorlatok fővezetőségéhez volt beosztva. Lebukott a lóról, mely ágyékán és lábain tetemes sérüléseket ejtett. A szerencsétlenül járt tiszt — mondják — alig ülheti meg többé a lót.

— **Rendkivüli vonatközlekedés.** A f. é. szeptember hónapban Kőszeg környékén tartandó nagyhadgyakorlatok miatt a kőszeg-szombathelyi vasut személyeket szállitó vonatainak menetrendje annyiban módosul, hogy f. é. szeptember hó 15-től bezárólag szeptember hó 22-ig a jelenlegi csatlakozások lehető fentartásával, a vegyes vonatok száma megfelelően szaporitva lesz. A jelzett időben Szombathely és Kőszeg között a közlekedés következőleg van beosztva: September 17-én: Kőszegről indul: éjjel 12 ó. 5 p. és 4 ó. 50 p., reggel 8 ó. 10 p., d. e. 10 ó. 4 p. és 11 ó. 55 p., d. u. 5 ó. 50 p., este 8 ó. 9 p., éjjel 10 ó. 30 p-kor. Szombathelyről indul: éjjel 3 ó., reggel 6 ó. 45 p., 9 ó. 6 p. és 11 ó., d. u. 4 ó. 50 p., este 7 ó. 5 p., éjjel 9 ó. 30 p. és 11 ó. 15 p-kor. Szeptember 18., 19. és 20-án: Kőszegről indul: éjjel 12 ó. 5 p., reggel 4 ó. 50 p., 8 ó. 10 p. és 11 ó. 55 p., d. u. 5 ó. 50 p., este 8 ó. 9 p., éjjel 10 ó. 30 p. Szombathelyről indul: reggel 3 ó., 6 ó. 45 p. és 11 ó., d. u. 3 ó. 15 p., este 7 ó. 5 p., éjjel 9 ó. 30 p. és 11 ó. 15 p. Szeptember 21-én: Kőszegről indul: éjjel 12 ó. 5 p., reggel 4 ó. 50 p., 8 ó. 10 p., 10 ó. 4 p. és 11 ó. 55 p., d. u. 2 ó. 14 p., 5 ó. 50 p., este 8 ó. 9 p. Szombathelyről indul: reggel 3 ó, 6 ó. 45 p., 9 ó. 6 p. és 11 ó., d. u. 1 ó. 8 p., 3 ó. 15 p., este 7 ó. 5 p. és 9 ó. 30 p. Szeptember 22-én: Kőszegről indul: reggel 4 ó. 50 p., 10 ó. 4 p., 11 ó. 55 p., d. u. 5 ó. 50 p-kor. Szombathelyről indul: reggel 9 ó. 6 p., 11 ó., d. u. 3 ó. 15 p., este 7 ó. 5 p-kor.

Közgazdaság.

Uj találmányok és műszaki közlemények.

Közli: Bergl Sándor mérnöki és szabadalmi irodája Budapest, VII., Erzsébet-körút 38.

Gummikitt. 18 súlyrész kaucsuk, 10 súlyrész guttaperga és 6 súlyrész vizhólyag 66 súlyrész szénkénegben feloldatik. A törési felület piszoktól és portól alaposan letisztitatik és az oldat rétegesen rá lesz kenve.

A cholera és az elektromosság. Ha a viztartalmu clorvegyületen elektromos áramot vezetünk keresztül, akkor e vegyület és vele egyidejüleg a viz is felbontatik. A positiv sarknál egy nem állandó és igen nagy oxidátió képességü clorsavas vegyület, ellenben a negativ sarknál egy más oxyd képződik, mely a legtöbb szerves anyagot lecsapja. Elektrolyzis folytán, chemiai nyelven szólva, ezen feltételek alatt oly folyadékot kapunk, mely a következő sajátságokkal bir:

1. A rothadásnál keletkező szerves anyagokat, valamint az ott fejlődő káros gázokat, mint p. a kénhidrogént, kénsavas ammoniakot, mocsárgázt stb; teljesen ezétroncsolja; — éppúgy elpusztitja a bacillusokat és minden más élő élesztőt.

2. Bizonyos anyagokat, mint pl. a különféle albuminokat és a vizben előforduló gyanus alkatrészeket lecsapja, más szóval: a vizet tisztitja.

Ez oly eljárás, mely itt-ott a technikában már alkalmazva van; pl. a papiranyag, az erő és a keményitő liszt fehéritésére és a legközelebbi jövőben igen valószinüen arra lesz használva, hogy a manapság a mosónők gyilkos „Eau de Javelle" (Javelle-fele viz) és époly gyilkos frottirkészülékeinknek kitett len-fehérneműinket hatásosan és azoknak szegény és megkinzott rostjaik összefüggésének veszélyeztetése nélkül lehessen fehériteni.

Miért ne használnók ezen eljárást, minthogy az elv ugyanaz, a hulladékok, árnyékszékek és a megromlott vizek fertőztelenitésére? Cholerás időben ezen módszer, az esetre ha kellőleg kifejtetik és nagy méretben használhatóvá tétetik különösen a kikötővárosokra bir rendkivüli értékkel. Mert e módszernél a clorforrás, a mely a kikötővárosok rendelkezésére áll, kimerithetlen; ez ugyanis a tenger vize. Az egészen közömbös dolog, hogy mikent nyeretik e minden alakjában, de különösen a hires chlorinész vegyület, a járványok, különösen pedig a kolera elleni küzdelmek lelke. — Azon hiesemben, hogy e gyilkos járvány ez évben ujból felléphet, a fertőztelenitő szerek ára ismét rohamosan emelkedik, s talán nem is leend elegendő mennyiségben annak idején forgalomban, azért időszerünek véljük a figyelmet erre felhivni, hogy ezen anyag, mely a barátságtalan halálangyal leküzdésére szolgál, kimerithetlen mennyiségben nyerhető. Legyen bár az iparilag előállitott olor még oly ritka, legyen bár valóságos clorinség, mindazáltal ne féljünk semmit, mert az Ocean clortartalmú vize annyi fertőztelenitő anyagot szolgáltat, a mennyit csak akarunk.

Uj toilette-eszköz a hajrések befödésére. E toilette-eszköz éppúgy a fejen lévő haj reseinek befödésére, mint a többé-vagy kevésbé diszitett hajviseletnek fokozottabb izlés kölcsönzésére szolgál. Ezen eszköz nem egyéb, mint egy két vagy több részből álló kapas, a melynek egyik részében a többé vagy kevésbé terjedelmes, tetszés tetszés szerinti szinü hajfürt lesz megerősitve. Aszerint, a mint a szoritó látható, avagy elrejtve legyen, a kivitel is más-más. A jelen találmány semmiképp sem cserélhető el a forgalomban „hajpage" név alatt ismeretes hajszoritóval, mivel ez az utóbbitól a hajfürtökben lényegesen különbözik.

Felhivás

a muraszombati járás hazafias értelmiségéhez.

E szép Magyarhazát, melyet őseink vérrel szereztek számunkra, — annyi balszerencse, — századok duló viharai között is a magyarok Istene, a nemzet szivós életereje, a nagy idők szülte jeleseink lángelméje, vitéz karja megvédte az elpásztulástól. Sőt, mint a vihar megtisztitja a levegőt, ugy a nagy veszedelmek megedzettek e nemzetet. Az országos csapások után, mikor ellenségeink már-már végromlásukat lesték, — a magyar nemzet phönixként kelt ujabb életre, erő öntudatra. A gondviselés különös kegyelmét kell látnunk az annyit hányatott nemzet sorsában, hogy megérhettük, — miszerint ma a magyar nemzet ezer éves fennállásának megünneplésére készülhetünk. De mint a viharedzett tölgynél, — melynek büszke koronája századokon át megküzdött a szélvész duló erejével, meglepetve veszük észre a törzsen rágódó szú titkos rombolását, mely létet lassu halállal fenyegeti: ugy a magyar nemzet életfáján is ma, a nemzeti nagy epocha küszöbén megdöbbenve látjuk, miként törnek ellenünk a sötétben, titkos tekervényes utakon haladó álnok ellenségeink, hazaáruló nemzetiségeink. Szélében kétségbe vonhatlan jeleivel találkozunk a már nagyon is előre haladt aknamunkának. — Az előbb még sötétben lappangó nemzetiségi törekvések csak itt-ott adnak magukról életjelt, melyre a nemzet nagy többsége jó formán ügyet sem fvetett. E közöny láttára vérszemet kapva hazánk ez ellenségei már nyiltan is felütötték fejüket s mindnyájunk előtt ismeretes, hogy napról-napra mily arczátlan vakmerőséggel bujtogatnak ellenünk a lázitás minden fegyverével.

A zsarátnok, mely eddig a lappangó tüzet elfedte, már-már lángolni kezd. Elérkezett az idő, mikor a magyar haza ellen való halálos bün volna e veszedelmes jelenségekkel szemben továbbra is tétlenül nézni a fejlődő eseményeket. A haza minden igaz fiának szent kötelessége oda hatni, hogy a baj nagyobb mérvü elharapódzását lokalizáljuk ott, ahol az még nem nagy, — megőrizni a maszlagtól a talajt, mely megfertőztetve még nincsen. — E tudatban már évekkel ezelőtt megmozdult a magyar társadalom, hogy teljesitse hazafias kötelességét. De be kell látnunk, hogy a társadalom eddig kifejtett ereje megközelitőleg sem elégséges a feladatat nagyságához. Mindnyájunk együttes erejére van szükségünk addig is, mig az államhatalom a maga erejét is latba nem veti, hogy a magyar társadalommal karöltve vágja ki a nemzet testéből e kelevényt.

(Vége köv.)

Irodalom.

— **Baranyából.***) Szövegét irta *Kéry* Gyula pecsi hirlapiró, zenéjét szerzek *Dankó* Pista szegedi, *Jónás* János és *Farkas* Sándor pecsi czigányprimások.

*) Ezen czim alatt most megjelent zenedarabból. Kiadja Valentin Károly fia zeneműkereskedő Pécsett. Ára 1 frt.

Csendes este, csendes éjjel.

Csendes este, csendes éjjel siratlak,
A távolból sóhajommal altatlak.
Bánatfelhő barangol a lelkemen,
Siratom a boldogságot, kedvesem —
Valahol a csillagok közt keresem.

Felhő, felhő, bánatfelhő általmet,
Meghasad a szivem is, mert szeretett.
Ez a sorsa már a szivnek, hiába,
Szerelemnek keserü könv az ára —
Borulj, borulj bánatfelhő reája!

Bármit beszél ez a világ.

Bármit beszél ez a világ,
Mit bánom,
Csak te gyere az ölembe
Virágom.
Csókkal irom a neved egy
Rózsára,
Ezt dobom a gonoszarcu
Világra.

Hej, de czudar kedve van a
Szivemnek,
Azt hiszem, hogy örömébe
Reped meg.
Repedjen meg, hasadjon meg,
Mit bánom;
Csak te maradj az ölembe
Virágom.

Minek is van szerelem a világon!

Szomoruan búg a szellő az erdőn,
Olyan mintha kint járnék a temetőn,
Fáj a szivem, sir a lelkem
Az hagyott el, kit szerettem . . . .
Minek is van szerelem a világon!

Ha megszólal a kis harang imára,
Minden este sóhajtozom utána,
A hány csillag van az égen,
Mindedgyiktől sirva kérdem . . . .
Minek is van szerelem a világon!

Kéry Gyula.

Henneberg G. (cs. kir. udvarisszállító) **selyemgyára Zürichben, privátmegrendelőknek közvetlenül szállit: fekete, fehér és szines** selyemszöveteket, méterenként **45 krtól 11 frt 65 krig** postabér és vámmentesen, sima, csikos, koczkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szin s árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svajczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasztandó.

A

„PESTI NAPLÓ"

kapható

SCHWARZ REZSŐ dohánytőzsdéjében.

Reggeli lap 5 kr.
Esti „ 4 „

Legjobb óvszer a kolera és egyéb fertőző betegségek ellen!
A m. kir. belügyminisztérium 4474/93. sz. körrendeletével ajánlva.

TÖKÉLETES FERTŐTELENITÉS.

Teljesen szagtalan! Önműködő tőzegszóró kiczettek! Bel- és külföldi szabadalmak! Szobai árnyékszékek mindenfele tetszetős alakban. Árnyékszékek berendezések, kórházak, laktanyák, iskolák, szállodák, iparvállalatok, stb. stb. részére.

Magy. tőzeg- és műtrágya-ipartészv.-társaság.
Igazgatóság: BUDAPEST Zrinyi-uteza 3.

Fertőtlenitő és szagtalanitó tőzegpor! Tőzegalom! Mindennemü tőzeggyártmány nagy raktára.

KÜLÖNLEGESSÉG: emberi és városi hulladékok ipari és gazdasági értékesitése. Városi tisztitási- és elfuvarozási vállalatok szervezése. Műtrágyagyárilag képes árjegyzékkel, részletes tervekkel és költségvetésekkel szivesen szolgál az igazgatóság.

30 év óta udv. istállókban, valamint katonai és polgári nagyobb istállókban is, használatban; nagyobb erőfeszitések előtt és után erősitésül; továbbá fiozamodások, rándulások, az inak merevsége - más ily alkalmaknál; képesiti a lovat kivalo teljesitményekre idomitaanal.

Kwizda-féle Restitutionsfluid

mosóviz lovaknak. Egy palaczkkal 1 frt 40 kr. o. é.

Kapható Ausztr.-Magyarország gyógyszertárban és droguistainál.

Fő-lerak: KWIZDA FERENCZ JÁNOS
osztrák cs. és k. és román kir. udv. szállitó ker. gyógyész. Korneuburgban Bécs mellett.

Tessék a fönnebbi védjegyre figyelni s a vételnél határozottan kifejezni:

Kwizda-féle Restitutionsfluid.

Értesités.

Felkérjük Kőszeg város t. lakóit, különösen azokat, kik a bevonulási vonalon laknak, miszerint házaikat vasárnap, azaz f. hó 17-én minél fényesebben kivilágitsák.

Unger Ödön.
díszitő albizottsági jegyző.

Dr. Stür Lajos
díszitő albizottsági elnök.

Caviár, tengeriállak, hal-conservek.

Angolna geléában, prima, extra-vastag postahordócska	4.— frt ½ p. h.	2.35 frt.
„ „ vastag „	3.75	2.20 „
„ „ közép „	3.50	2.10 „
Tekercs angolna geléában (szálka nélkül) 25 adag egy postahordócska		4.50 „
Hering geléában (csak középnagy) . .		2.50 „
Bizmark hering (a szálka nélkül) pikáns mártásban .		2.10 „
Sült hering ff. legjobb hal a keleti tengerből .		2.10 „
Rollmopsz (tekercs-hering) kb. 40—45 db .		2.10 „
Kövér hering marinirozva vöröshagyma és mustár-mártásban .		2.10 „
Angol Matics-hering prima, 30—40 drb .		2.10 „
Hollandi hering . 30—35 drb .		2.10 „
Csemege hering ff angol mustármártásban 120—140 drb .		2.10 „
Orosz Korona-sardinia pikáns mártásban .		1.75 „
Christiania anchovis valódi északi fűvekkel .		2.75 „
Scottian (kis csemege hering) 80—100 db .		2.75 „
Angolna orsohal (sülve, mártásban) igen tartós .		3.50 „
Sardinia à l'huile legjobb: 9 nagy, vagy 18 kis doboz posta csomag .		4.50 „
Ét egy-sild (csemege hering anchovis) szálka nélkül .		4.50 „
Brabanti szardella, 1890. évi legjobb minőség .		6.20 „
Elbingi orsohal (igen tartós) egy posta hordócska		4.40 „
Kieli Küsz (Sprotten) egy láda 160—200 drb 1.20 frt 2 láda		1.75 „
Kieli füstölt hering 40—45 drb egy posta láda		1.50 „
Lazacz hering, nagy, kövér, füstölt (igen tartós) egy posta láda		2.25 „
Angolna füstölve (Spickaal) prima áru . .		7.50 „
Lazacz füstölt lazacz-szelet (ujdonság) egy dobozban 15—20 szelet 4 dobozzal		4.25 „
Ural Caviar szürke, nagyszemű, igen kellemes ize		3.75 „
„ „ „ közepszerű . . .		3.25 „
Alasca Caviar (ujdonság) ize mint az asztrachanié .		3.75 „
Friss tengeri hal, dorsz, gadócz, cabilleau, egy p.-láda		2.— „

Bérmentve bármely posta állomásra utánvéttel

Philipp Richard Peters
in Altona (Holstein).

Szálloda-megnyitás.

Van szerencsém a mélyen tisztelt utazó közönséggel, valamint jóakaróim és barátaimmal tudatni, hogy az ujonnan épült és az ujkor igényeinek megfelelő, minden kényelemmel berendezett

Petanovits „Metropole szállodát" Budapest

kerepesi-ut 58.

szombaton, szeptember 2-án

megnyitottam. — A szálloda, mely Budapest legélénkebb utczáján, a keleti pályaudvar, színházak és a körut közvetlen közelében fekszik a legmodernebb igényeket is kielégiti, t. i. összes helyiségei villamosan világittatnak, továbbá a szállodában felvonógép, fürdők és télen központi gőzfütés van bevezetve.

A szálloda a fő- és székváros egyik látványosságát képezi. A szálloda kitünő étteremmel, téli kerttel, magyar és franczia konyhával és fényes kávéházzal rendelkezik. — Számos látogatásért esedezve, maradtam kiváló tisztelettel

Berkowitz J. **Frühauf J.**

igazgató. ezelőtt a Sacher C. szállodában szállodás.

Szoba-árak mérsékeltek, világitás és kiszolgálás nem számittatik.

Vasvármegye gyöngye a

petánczi savanyuvíz

(a megye legszénsav-dúsabb natron-lithion-forrása,)

mely miniszterileg

gyógyitóviznek

ismertetett el,

8 kiállitáson kiváló kitüntetésben részesült

és a római pápai és királyi udvarokban asztalra kerül.

Minthogy a petánczi vizet bizonyos oldalról régi szokás szerint ócsárolják, becsmérlik, ezennel óvjuk a t. közönséget az ily rágalmaktól, melyeket a kenyéririgység sugall.

Borral keverve kitünő.

Évenkint 1 millió palaczk árusittatik el. — Fennáll 11 év óta.

Kőszegen kapható **Jánosa Gyula** urnál.

Keil Alajos-féle

Padlózat-fénymáz,

(Glasur)

legkitünőbb mázoló-szer puha padló számára. 1 nagy palaczk ára 1 frt 35 kr. 1 kis palaczk 68 kr.

Viaszk-kenőcs,

legjobb és legegyszerübb beeresztő-szer kemény padló számára. 1 kócsög ára 60 kr. Mindenkor kapható:

Unger József-nél Kőszegen.

Excelsior kávé

a legjobb pörkölt, szemes kávé, erő, zamat és szaporaság tekintetében az elkényeztetett igényeket is kielégiti.

Az Excelsior kávé

saját mód szerint pörkölve, a legkiválóbb fajták keveréke és **sokkal jobb**, mint a többi, a forgalomban előforduló minő-ségek, melyekhez **25% megtakaritást** nyujt és hónapokon át megtartja erejét és zamatját. **Minden takarékos háziasszony tegyen az Excelsior kávéval egy próbát és győződjék meg** saját tapasztalataiból annak felülmulhatatlan tulajdonságairól. A finomabb 00-as számu minőségüek ára 2 frt 40 kr., középfinom 0-as számu 2 frt 20 kr. kilónként, 1, ½ és ¼ kilós **törvényesen védett és védjegygyel ellátott csomagokban.** Kapható Kőszegen:

UNGER JÓZSEF fűszerkereskedésében.

Első magyar gőzkávépörkölde **Wertheimer és Frankl Budapest.**

Minden háztartásra nézve nélkülözhetetlen a

Kathreiner-féle Kneipp maláta kávé

babkávé is. A Kathreiner-féle Kneipp maláta-kávé azt az eddig el nem ért előnyt nyujtja, hogy lemondhatunk a vegyitetlen vagy szurrogatokkal vegyitett babkávé általános élvezetéről és készithetünk helyette **jobb izü**, amellett **egészségesebb** a **táplálóbb** kávét. — **Igen jó** babkávéval vegyitva. **Nagyon ajánlható** asszonyoknak, gyermekek- és betegeknek.

Utánzásokat óvatosan kerülni kell.

¼ kiló ára 52 kr. — Mindenütt kapható.

Csak fehér csomagokban, melyeken KNEIPP plebános ur arczképe mint védjegy van, valódi.

GUTHJAHR és MÜLLER

malomépitészet, gépgyár és vasöntöde

BUDAPESTEN.

Gyár: V., külső váczi-ut 70. szám.

TRIEUR ÉS LYUKAZÁSI OSZTÁLY.

Ajánljuk az általunk gyártott és több mint

20.000 példányban elterjedt

Trieurek: a konkoly és bükkönynek a buza árpa vagy roza közüli kiválasztására.
Trieurek: a zabnak a buza közüli kiválasztására.
Buza és árpaosztályozó gép: a mely a magvakat nagyságuk szerint osztályozza nagy választékbani készlet olcsó árakon.
Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve küldetnek.
Levelet eladók megfelelő kedvezményben részesülnek. Gyártunk továbbá gőzgépeket, vizikerekeket, teljes malomberendezéseket mű- és sima őrlésu malmok részére; továbbá szerszámgépeket a vas és érczek megdolgozására.

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Kőszegen.